

Pioners

EN LA SEVA SERENITAT ENVERS LA UE I EL MULTICULTURALISME, ELS HOLANDESOS HAN ANAT PER ENDAVANT DE LES TENDÈNCIES A EUROPA.

© *The Economist*

Anomeneu-los avantguarda de la neurosi europea. Trieu una entre tantes preocupacions de les que han atabalat darrerament els polítics europeus i trobareu que els holandesos hi han arribat abans. Obsessions sobre rebel·lia fiscal a l'eurozona? Estaven que bufaven de veure el balafament dels alemanys i els francesos fa cosa d'una dècada. Asil i immigració? Els holandesos es debatien per decidir-se sobre el multiculturalisme mentre Angela Merkel encara conspirava per la seva ascensió a la Cancelleria Federal. L'amenaça dels populistes antieuropeus? Els holandesos n'han vist aparèixer i desaparèixer molts.

Aquesta ansietat s'ha convertit en corrent dominant arreu d'Europa. Així doncs, és un moment més que interessant perquè els Països Baixos assumeixen el seu torn de sis mesos al capdavant de la presidència del Consell Europeu. Com a part dels sis membres fundadors de la UE, els holandesos són uns experts a fer anar la maquinària, fins i tot si la presidència ja no és la força que en un altre temps fou. Ara bé, se'n fan càrrec en un moment delicat. La UE figurava que havia de ser una "unió en la bonança", diu Bert Koenders, ministre d'Afers Estrangers. I ara, damunt, ha de demostrar la seva vàlua en plena maror.

La crisi dels refugiats i els atemptats de París han amenaçat la zona Schengen de lliure circulació. Emigració i seguretat seran, doncs, dos dels temes prioritaris en l'agenda holandesa. Mark Rutte, el competent, bé que morós, primer ministre, hauria de fer un treball a l'altura de les exigències, en la mesura que els pugnaços governs europeus li ho permetin.

Però, de dificultats, no li'n falten a casa. La primera és l'extrafolari referèndum d'abril sobre l'acord d'associació signat entre la UE i Ucraïna. La votació, convocada per un portal satíric antieuropeista que va recollir les signatures necessàries per forçar el referèndum, esdevindrà sens dubte un sondeig d'opinió dels seus votants.

Això podria ocasionar-li molts disgustos, a Rutte, ja que a l'igual que molts dels seus homòlegs europeus té un problema amb el populisme. Geert Wilders, una mena de Donald Trump (amb una cabellera igual de magnífica) europeu, va molt per davant en els sondeigs d'opinió. El programa antiislamista i antieuropeista del seu Partit de la Llibertat ha arrossegat cap a la dreta tots els partits pel que fa a temes d'immigració. Algunes figures del liberal Partit Popular per la Llibertat i la Democràcia de Rutte estan adoptant una línia substancialment dura: el seu company de coalició, el Partit Laborista, de centre-esquerra, està nerviosíssim de pensar que la recepció de refugiats pugui retallar l'estat del benestar. El Partit de la Llibertat no sempre ha traduït els resultats dels seus sondeigs en vots. Però el complex sistema de partits dels Països Baixos podria llegar als futurs governs un problema ben fumut: elevar Wilders a la presidència (o dependre del seu suport), o formar una rigida coalició dissenyada únicament amb l'objectiu de mantenir-l'en fora.

Aquest dilema no és ni de bon tros exclusiu dels Països Baixos. Però l'euroescepticisme holandès té les seves peculiaritats. Petita i extremadament dependent del comerç (les exportacions representen el 32% del seu PIB), Holanda no es pot permetre el luxe d'un euromenyspreu a la britànica, com evidencia cadas-

cun dels seus centenars de passos duaners terrestres. De fet, quan els vents polítics han estat favorables, els holandesos s'han comptat entre els membres més entusiastes. Dos tractats de la UE –Amsterdam i Maastricht– porten els noms de les ciutats holandeses on es van signar. Al capdavant dels òrgans legislatadors de la UE hi ha tot d'holandesos, des de Jeroen Dijsselbloem, cap de l'eurogrup de ministres de finances, fins a Frans Timmermans, primer vice-president de la Comissió Europea.

Però hi ha dues coses que semblen haver agrit els holandesos. La primera és la bretxa cada cop més gran a Europa entre els votants normals i corrents i les acomodades elits que tradicionalment han remenat les cireres: el 2005 molts polítics van quedar impactats quan més del 60 per cent de votants van rebutjar una proposta de Constitució Europea en un referèndum. (Geert Wilders continua explotant aquest filó antielitista.) La segona va ser descobrir que no tots els països d'Europa poden complir les seves obligacions amb la responsabilitat amb què ho fan els holandesos, i que en un club cada cop més integrat, el fet de no reeixir a captenir-se a l'estil holandès té doloroses conseqüències per a la resta.

La paciència holandesa ha estat posada a prova en dues ocasions. Primer, les mal menades economies de la perifèria de l'eurozona van obligar els Països Baixos a pagar per una dotzena de rescats (i per això ells van insistir a posar condicions duríssimes). Segona, més de 50.000 sol·licitants d'asil es van obrir pas fins als Països Baixos en 2015, amb el vist-i-plau de negligents països mediterranis que no van saber registrar els migrants com calia. Aquesta aflluència, bé que significativament més petita que

Geert Wilders, el populisme del qual continua explotant el filó antielectista.

les que arribaren a Alemanya o Suècia, han provocat fins i tot que alguns polítics holandesos exigissin una revisió de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951, pedra angular del dret mundial d'asil.

La proposta holandesa caldria no confondre-la amb cap renúncia de tipus ideològic a la integració. És més aviat la frustració del petit i ric país que observa les regles i no pot tolerar aquells que no ho fan. Més que sortir del club el que els holandesos volen és que funcioni millor. És d'aquí que brollen idees com ara un *neuro* encongit, una moneda compartida pels tan responsables europeus del nord un cop s'hagin desfet de la meridional irresponsabilitat; o un *mini-Schengen*, una idea que ha fet córrer Dijsselbloem, en el qual els 26 membres es veurien reduïts a un escarit grup de cinc: els tres membres del Benelux més Ale-

manya i Àustria. No hi va haver cap probabilitat que cap de les dues propostes fos mai aprovada. L'esperança era de poder fer que altres països s'espantessin i doncs que agafessin el bon camí.

Euroescpticisme amb trets holandesos

De l'experiència holandesa es poden extraure dues lliçons. La primera és que l'estigmatitzada marca de populisme representada per Wilders s'ha convertit en un problema permanent, i no sols als Països Baixos. Contaminarà el debat públic, complicarà els esforços per gestionar la crisi dels immigrants i proporcionarà maldecaps als polítics que intentin formar governs. Així de tortuós és el terreny de la política europea ara mateix.

Hi ha, però, una segona lliçó que podria actuar com a suau correctiu contra

l'euroescpticisme. A mesura que arreu d'Europa es multipliquen els controls de fronteres, Schengen es veu com més va més en perill. Això no obstant, la riquesa i el dinamisme de l'economia holandesa el que demostren és el valor d'un règim de fronteres obertes en un club continental compacte. Els Països Baixos no estaran sols a l'hora de lluitar pel seu futur. Els controls fronterers d'avui són molestos però raonables. Però els europeus no toleraran el tancament total de fronteres ni colls d'ampolla de 100 quilòmetres. Des d'ací, doncs, ens atrevim a fer aquesta predicció: els pronòstics d'un imminent ensorrament de Schengen es demostrarà que no són gaire més acurats que els que tantes vegades vam sentir sobre la desaparició de l'eurozona al llarg de 2011-2012.

Traducció de Francesc Sellés